

2. Paragrafen

2.1 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

2.1.1 Inleiding

Ons risicomangement is gericht op een pro-actieve risicosturing, waarbij voortdurend de relatie met de beschikbare weerstandscapaciteit in ogenschouw wordt gehouden. Het doel van actief risicomangement is daarbij om niet iedere tegenvaller direct van invloed te laten zijn op het lopende beleid en exploitatie, waardoor de reguliere dienstverlening en ambities niet in het gedrang komen. We hebben de laatste jaren een goede ontwikkeling doorgemaakt op het gebied van risicomangement. Met de komst van de nieuwe taken binnen het Sociaal Domein is deze lijn verder doorgezet.

2.1.2 Algemene tendens

De omgeving waarin gemeenten opereren is complex en continu aan verandering onderhevig. Dit geldt ook voor onze gemeente. Op diverse terreinen liggen uitdagingen die direct gevolgen hebben voor ons risicoprofiel. Daarbij kan gedacht worden aan druk op de woningmarkt, de ontwikkeling van de lokale economie, de duurzaamheidsopgave en natuurlijk het Sociaal Domein. Bovenop al deze ontwikkelingen zien we dat onze financiële situatie in korte tijd is veranderd. De tijden van relatieve overvloed zijn omgeslagen naar een financiële positie waarbij we scherper aan de wind moeten varen en duidelijke keuzes moeten maken wat we wel of niet willen gaan oppakken. Budgetten staan meer onder druk. Dit alles heeft ook gevolgen voor ons risicoprofiel. We zien dit ook terug in ons geactualiseerde risicoprofiel. Er zijn veel nieuwe risico's geïdentificeerd die vooral betrekking hebben op de projecten en grondexploitaties.

2.1.3 Sociaal Domein

De gemeenteraad heeft bij de kadernota 2020 een amendement aangenomen om het gesloten systeem voor het Sociaal Domein te continueren. Dit betekent dat de risico's die betrekking hebben op het Sociaal Domein gerelateerd blijven aan de reserve Sociaal Domein.

Sinds 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het Sociaal Domein. Hoewel we steeds meer in control komen op de processen zien we dat het risicoprofiel stevig blijft. Dit komt mede doordat er nog steeds veel ontwikkelingen zijn binnen het Sociaal Domein.

Belangrijke ontwikkelingen die gevolgen hebben voor het risicoprofiel:

- Vanaf 2021 wordt de jeugdwet aangepast in verband met wijzigingen in het woonplaatsbeginsel. Dit heeft grote gevolgen voor de hoogte van de integratie uitkering Sociaal Domein en onze kosten. Op dit moment is nog niet te overzien wat de exacte gevolgen zijn. Bij de begroting 2019 werd er nog van uitgegaan dat deze wetswijziging vanaf 2020 een feit was, maar onlangs is aangegeven dat de wet een jaar is uitgesteld.
- De middelen rondom Beschermd Wonen zullen anders verdeeld worden. Voorheen waren centrumgemeenten verantwoordelijk voor deze taken en kregen zij de financiële middelen toebedeeld. Vanaf 2021 wordt elke gemeente verantwoordelijk voor de opvang en voor de zorg van Beschermd Wonen. Hoe de overheveling van middelen voor ons zal uitpakken is op dit moment nog niet duidelijk. Ook is het nog niet duidelijk of we voldoende middelen hebben om de kosten te dekken.
- Aanpassing in de WMO. Het abonnementstarief wordt in 2020 nog aangepast. Zo wordt het tarief licht bijgesteld en vindt er een verandering plaats in het berichtenverkeer. De invoering van het abonnementstarief heeft in 2019 geleid tot een extra vraag naar zorg. Dit risico blijft zich ook in 2020 voordoen. Daarnaast staan de tarieven met zorgaanbieders onder druk als gevolg van cao ontwikkelingen bij zorgaanbieders. Op dit moment is het nog niet duidelijk of dit gevolgen heeft voor onze tarieven.
- Tot slot is het rechtmatigheidsvraagstuk rondom de jaarrekening nog steeds een risico. De SVB heeft over 2018 ook geen goedkeurende rechtmatigheidsverklaring gekregen voor de PGB

verantwoording. De verwachting is dat ook de komende jaren de SVB geen goedkeurende verklaring zal krijgen.

2.1.4 Kengetallen

Op 18 juli 2015 is de “Regeling tot vaststelling van de wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in de begroting en het jaarverslag van provincies en gemeenten” van kracht geworden. Deze regeling ziet op de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), waarin in artikel 11 is bepaald, dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting en het jaarverslag kengetallen worden opgenomen voor:

De netto schuldquote, de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, de solvabiliteitsratio, de structurele exploitatieruimte, de grondexploitatie en de belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken het gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente. Het overzicht van de kengetallen en het verloop daarin is weergegeven in tabel 1.

Analyse kengetallen en financiële positie

Bij de jaarrekening 2018 zijn de kengetallen voor het laatst bepaald en zijn berekend op basis van de balans. Voor de begroting is een meerjarige balans opgesteld om deze kengetallen te bepalen. De ‘hardheid’ van de getallen nemen in de planperiode af, doordat nu al inschattingen gemaakt moeten worden over bijvoorbeeld de saldi liquide middelen in bijvoorbeeld 2021.

Het ‘overall’ beeld van de gemeente is bijzonder goed te noemen. We lopen nauwelijks grote risico’s. Alleen de ratio over structurele exploitatieruimte voldoet niet aan de veilige norm. In de komende periode zal er gekeken moeten worden naar een betere balans tussen de structurele uitgaven en de structurele baten. De andere ratio’s zijn heel goed te noemen.

De netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

De vaste schulden lopen jaarlijks steeds verder terug en we gaan er vanuit dat we de komende jaren geen nieuwe leningen hoeven aan te trekken. Door de verwachte wisselende stand van de liquide middelen fluctueert de ratio nogal in de diverse jaren: tussen de 18% (in 2020) en -2% (in 2023). We spreken van een goede netto schuldquote als deze onder de 70% ligt. Tussen de 70% en de 80% dreigt de schuld omvang te hoog te worden. Boven de 80% zijn alle bezittingen zwaar belast met schulden. Ook de komende jaren hebben we een zeer goede netto schuldquote.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Omdat bij verstrekte leningen onzekerheid bestaat of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal, zowel inclusief als exclusief de verstrekte leningen, te berekenen. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

Bij deze ratio wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Voor deze ratio gelden dezelfde normen als voor de netto schuldquote, dus ook hiervoor geldt dat we een zeer goede ratio hebben.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen doordat zij voldoende eigen vermogen heeft. Onder de ratio wordt verstaan: het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Bij deze ratio dreigt de schuld van de gemeente te hoog te worden als deze onder de 30% uit gaat komen. Onder de 20% zijn de bezittingen te zwaar belast met schulden. Een ratio boven de 30% is aanvaardbaar waarbij geldt dat hoe hoger de ratio is hoe beter.

De solvabiliteitsratio van onze gemeente is de komende jaren redelijk constant hoog, namelijk rond de 65%. De conclusie is dan ook dat we goed in staat zullen zijn om aan onze financiële verplichtingen te voldoen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de structurele en incidentele lasten. Als dit kengetal positief is, is er ruimte om structurele tegenvallers op te vangen. Als het percentage boven de 3% uitkomt wordt dit als goed beschouwd.

De komende jaren is de structurele exploitatieruimte licht negatief (-/-1%). De structurele baten en onttrekkingen aan onze reserves zullen net onvoldoende zijn om de structurele lasten en toevoegingen aan de reserves te compenseren.

Kengetal grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% of hoger wordt beschouwd als kwetsbaar.

Door de beperkte omvang van de grondexploitatie is het risico voor de gemeente beperkt.

De belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten van een meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, uitgedrukt in een percentage. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Vanaf 2020 liggen de woonlasten in Zeist volgens de landelijke Coelo rapportage net iets boven het landelijke gemiddelde. Het tarief afvalstoffenbelasting is met ingang van 1 januari 2019 relatief veel gestegen als gevolg van de Rijkshoofschikking op afval. Bovendien nemen de verwerkingskosten toe. In het Coelo rapport wordt hier echter voor het gemiddeld landelijke tarief nog niet meegerekend, omdat uitgegaan wordt van cijfers over het jaar 2018. Dat betekent dat de belastingcapaciteit naar verwachting onder de 100% ligt als de cijfers van het Coelo over 2019 bekend worden.

Tabel 1 Overzicht van en verloop in kengetallen

Begroting jaar 2020	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Jaarrekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Mjr 2021	Mjr 2022	Mjr 2023
Netto schuldquote	-/- 1%	7%	18%	13%	6%	-/- 2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-/- 8%	2%	13%	8%	1%	-/- 5%
Solvabiliteitsratio	69%	66%	64%	66%	65%	65%
Structurele exploitatieruimte	-/- 3%	3%	-/- 1%	-/- 1%	-/- 1%	-/- 1%
Grondexploitatie	1%	-/- 3%	4%	2%	-/- 1%	-/- 2%
Belastingcapaciteit	89%	90%	101%	101%	101%	101%

Duiding tabel

De financiële 'gezondheid' van onze gemeente is nog steeds goed te noemen. De meeste kengetallen onderschrijven deze conclusie. Wel hebben we de periode van relatieve overvloed nu achter ons en hebben we meer moeite om een structureel sluitende begroting te krijgen. Er zullen dus keuzes gemaakt moeten worden in wat wel kan en wat (voorlopig) niet.

Er is sprake van een relatief lage netto schuldquote. Dit betekent dat we nog over voldoende liquide middelen beschikken om onze rekeningen te voldoen.

De solvabiliteit blijft onveranderd hoog. We zijn als gemeente dus meer dan voldoende in staat om aan onze financiële verplichtingen te voldoen.

Aan de ratio structurele exploitatieruimte is te zien dat onze flexibiliteit om structurele tegenvallers op te vangen teruggelopen is van positief naar licht negatief. Dit komt doordat onze structurele lasten hoger zijn dan onze structurele baten. Daarnaast worden er meer middelen aan reserves toegevoegd dan onttrokken.

Bij de begroting van 2019 was nog het beeld dat dit positief zou uitvallen. Na opmaak van de jaarrekening 2018 en na het wijzigen van de begroting van 2019 met de actuele ontwikkelingen is dit beeld veranderd.

Het aandeel van de boekwaarde van grondexploitaties in verhouding tot de baten van de grondexploitaties blijft ook de komende jaren laag. Het risicoprofiel is dus relatief laag.

Tot slot is de belastingcapaciteit ten opzichte van de jaarrekening 2018 verslechterd naar net boven de 100%. De belangrijkste oorzaak is dat we de cijfers afzetten tegen 'verouderde' cijfers van het Coelo (omdat er geen actuelere cijfers bekend zijn), maar we verwachten dat deze lager uitvalt als in de berekening van de landelijke tarieven ook de meest actuele cijfers gebruikt zullen worden zoals bij de berekening van de cijfers voor Zeist ook is gedaan.

2.1.5 Specifieke aandacht in 2020

Naast de reguliere werkzaamheden binnen het risicomanagement willen wij in 2020 speciale aandacht richten op:

Sociaal Domein

Het risicodenken binnen het Sociaal Domein is versterkt. De toezichthouders die zijn aangesteld binnen het Sociaal Domein zijn volop bezig bijzonderheden te onderzoeken met het oog op misbruik en oneigenlijk gebruik van zorggelden. In 2020 zal dit verder gecontinueerd worden.

We gaan in 2020 verder met het monitoren van het Sociaal Domein. Welke trends en risico's zien we, welke maatregelen kunnen we daarop nemen en wat is het effect van de huidige maatregelen. Dit alles erop gericht om extra kosten te voorkomen en om het risicobewustzijn verder te vergroten.

Bij de behandeling van de jaarrekening 2017 heeft de auditcommissie de wens uitgesproken om de grote onzekerheden in de bestedingen van de PGB gelden te verkleinen. Door het nemen van extra maatregelen, waaronder huisbezoeken en interne beheersmaatregelen, zijn we er in geslaagd de onzekerheid over het jaar 2018 fors te verlagen. In 2020 zullen we net als in 2019 hier blijvend aandacht aan besteden maar we willen ook expliciet naar de zorg in natura kijken om maatregelen te nemen om daar de financiële onzekerheden te verkleinen.

In control statement

Het ministerie van BZK heeft aangegeven dat vanaf het boekjaar 2021 het college een rechtmatigheidsverklaring moet afgeven. De rechtmatigheid wordt vanaf dat moment niet meer vastgesteld door de extern accountant maar door het College. Doordat de rechtmatigheidsverklaring onderdeel wordt van de jaarrekening zal de extern accountant nog wel de getrouwheid van deze verklaring moeten beoordelen. Door de prominente rol van Zeist in dit proces wordt Zeist landelijk als koploper op dit gebied beschouwd. Het college heeft zelf de ambitie uitgesproken dat, na de rechtmatigheidsverklaring, zij nog een stap verder willen gaan, namelijk dat zij een 'in control statement' wil gaan afgeven. De reikwijdte van deze verklaring gaat veel verder dan de rechtmatigheidsverklaring.

Risicomanagement is een belangrijke bouwsteen om tot een in control verklaring te komen. Naast de reguliere risico's en beheersmaatregelen zullen ook de procesrisico's een steeds belangrijke rol spelen. In onze doorontwikkeling van ons risicomanagement zullen we maatregelen nemen die nodig zijn om tot een in control statement te komen.

We hebben de ambitie om vooruitlopend op de wetwijziging in 2020 al een rechtmatigheidsverklaring af te geven.

Omgevingswet

Door middel van de Omgevingswet bundelt de overheid 26 bestaande wetten op het gebied van onder meer bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. Het jaar 2020 zullen we onder andere gebruiken om de risico's en beheersmaatregelen te inventariseren en te implementeren.

Risicobeheersing projecten

Als gemeente hebben we op dit moment veel projecten onder handen. Veel van deze projecten bevinden zich in het fysieke domein. Voorbeelden zijn de projecten binnen de versnellingsopgave woningbouw Austerlitz en Huis ter Heide. Daarnaast zijn we volop bezig met de uitvoering van het masterplan Buitensport en de afronding van het stationsgebied Driebergen Zeist. Ieder project kent zijn eigen risicoprofiel.

In het risicoprofiel van deze begroting is een aantal risico's generiek opgenomen. In 2020 gaan we deze risico's per project verder specificeren. Het doel is per project een duidelijk beeld te creëren van het risicoprofiel inclusief de te nemen beheersmaatregelen.

2.1.6 Benodigde weerstandscapaciteit

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit is inzicht nodig in de omvang en de achtergronden van de actuele risico's. Deze risico's zijn zo breed mogelijk geïnventariseerd. Bij de kansberekeningen wordt dan ook een groot aantal schattingen van het totale financiële gevolg van het gehele risicoprofiel gemaakt waarbij rekening wordt gehouden met de kans op optreden van een risico en met het feit dat het financieel gevolg per risico kan variëren. Doordat risico's niet allemaal gelijktijdig en in hun maximale omvang zullen optreden is het bedrag dat we aanhouden als weerstandsvermogen vele keren lager dan de totale waarde van de geïnventariseerde risico's.

Benodigde weerstandscapaciteit exclusief het Sociaal Domein.

De totale waarde van alle geïnventariseerde risico's bedraagt circa € 27 mln. Uit de uitgevoerde simulatie blijkt, dat met een waarschijnlijkheid van 90% gesteld kan worden dat het weerstandsvermogen € 4.914.908 moet bedragen (bij een minimale ratio van 1,0).

De tien belangrijkste (strategische) risico's exclusief het Sociaal Domein zijn weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: top 10 risico's (excl. Sociaal Domein)

Risiconr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg
R1118	Als gevolg van stijgende marktprijzen, toenemende rentekosten, etc. bestaat de kans dat de kosten van projecten (grondexploitaties) sneller stijgen dan de oorspronkelijke projectbegroting waardoor dit een nadelig effect heeft op het projectresultaat.		90%	max.€ 900.000
R1004	Als gevolg van het op grote schaal woekeren van het onkruid Japanse Duizendknoop bestaat de kans dat extra moet worden ingezet op de bestrijding daarvan waardoor de gemeente extra kosten moet maken.		90%	max.€ 750.000
R1120	Als gevolg van het ramen van werken (sloop, bouw- en woonrijp) maken op basis van kengetallen, kan bij verdere uitwerking blijken dat de ramingen te laag zijn ingeschat.	Meer detail in projectramingen aanbrengen	50%	max.€ 800.000
R1122	Als gevolg het te globaal inschatten van de opbrengsten (bij aanvang van een project) en het beperkt rekening kunnen houden met marktontwikkelingen (VON prijzen uit de woningbouwdifferentiatie), bestaat de kans dat opbrengsten te hoog in de projectbegroting zijn ingeschat waardoor dit nadelige effecten heeft voor het eindresultaat van het project.	Marktwaarden toetsen met taxaties en second opinions. Daarnaast woningbouwdifferentiatie aanpassen naar huidige markt of de ramingen bijstellen.	50%	max.€ 750.000

Risiconr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg
R994	Als gevolg van het jarenlang minimaliseren van onderhoud bij de 7 (open) parkeergarages (Voorheuvel, Promenade, Slotlaan 1 t/m 3, Perron en de Luifel) bestaat de kans dat er een inhaalslag gemaakt moet worden in onderhoud waarvoor onvoldoende budgetten voor handen zijn.	Inventarisatie heeft plaatsgevonden en de plannen worden nu uitgewerkt om te komen tot een duurzaam en kwalitatief onderhoudsniveau. In het najaar worden de onderhoudsplannen opgesteld. Financieel inzicht wordt eind 2019/begin 2020 verwacht.	70%	max.€ 500.000
R1006	Als gevolg van het niet kunnen nakomen van de financiële verplichtingen aangaande een geldlening door de Stichting Nu voor Straks bestaat de kans dat er een beroep wordt gedaan op de garantstelling door de gemeente, waardoor de gemeente voor extra kosten staat.	De gemeente heeft recht van hypotheek en de waarde van de woningen zal - naar verwachting - hoger zijn dan het leningbedrag. Daar het een nieuwe en daardoor onbekende partij is, is er nog wel sprake van een risico.	30%	max.€ 890.000
R998	Per 25 mei 2018 is de Europese AVG – Algemene Verordening Gegevensbescherming – in werking getreden. Overtreding van de regels door nalatigheid kan leiden tot boetes tot 3 miljoen euro. Daarnaast kan schending van privacy tot imagoschade leiden.	Per 15 april 2018 zijn de Functionarissen Gegevensbescherming in dienst getreden. Zij adviseren ons over informatieveiligheid en privacy, stellen hiervoor plannen op en toetsen achteraf of wij de gezamenlijke afspraken nakomen. Technische maatregelen als up to date anti-virussoftware/scanners en firewall; beheer en onderhoud new generation netwerkdetectiesoftware. Houding- en gedragscomponenten in de organisatie (hoe ga ik veilig en integer met informatie om?) via trainingen en workshops.	30%	max.€ 750.000
R545	Als gevolg van het in eigendom houden van huurkavels bestaat de kans dat de huurprijs de exploitatielasten niet volledig afdekken.		90%	max.€ 225.000
R986	Als gevolg van een mogelijke stijging van de rente bestaat de kans op een tekort, omdat het gehanteerde rentepercentage in het plan (Buitensport) lager is.	De gemeente Zeist heeft weinig invloed op de ontwikkeling van de marktrente. Wel is er enige invloed op de verhouding Vreemd en Eigen Vermogen door een goed algemeen treasury beheer. Dit valt echter buiten de invloedssfeer van het programma Buitensport.	90%	max.€ 200.000
R926	Als gevolg van de btw controle door de belastingdienst bestaat de kans dat zij niet akkoord gaan met onze stellingname over de labeling van de garage raadhuis waardoor er mogelijk geen recht is op suppletie van ondernemers-btw.	Eventueel bezwaar en beroep. Externe ondersteuning door fiscalisten.	30%	max.€ 570.000

Toelichting op tabel 2.

Het totale risicoprofiel is flink gestegen ten opzichte van de vorige inventarisatie bij de jaarrekening 2018. De omvang van alle risico's bedroeg destijds € 21 mln. terwijl dit bij deze begroting € 27 mln. bedraagt. Binnen de gemeente zijn we volop bezig met de uitvoering van diverse (fysieke) projecten. Dit heeft zijn weerslag op ons risicoprofiel. Daarnaast zien we ook dat de budgetten e.d. steeds meer onder druk staan en we minder flexibiliteit hebben om tegenvallers binnen de begroting op te vangen. Ook dit heeft een negatief effect op ons risicoprofiel.

Ten opzichte van de begroting zijn er vier nieuwe risico's in de top 10 gekomen, te weten:

- R1118 Kostenstijgingen projecten
- R1120 Projecten: begroten van werken aan de hand van kengetallen

- R1122 Begrote opbrengsten in projecten
- R545 In eigendom houden van huurkavels
- R926 Labeling btw

Ook is een aantal risico's uit de top 10 verdwenen:

- R893 Centrumplan. Fase 1 is afgerond. Er resteren nog een aantal kleine risico's, de overige zijn vervallen;
- R767 ICT omgevingswet, dit risico is naar beneden bijgesteld;
- R512 Vennootschapsbelasting. Hiervoor is bij de jaarrekening 2018 een risicovoorziening gevormd.
- R1011 Gebiedsvisie

De verdeling van de 275 geïnventariseerde risico's naar kans van optreden en financiële impact is weergegeven in tabel 3.

Tabel 3. Verdeling risico's per kanscategorie en financieel gevolg excl.Sociaal Domein						
Financieel	Kans	10%	30%	50%	70%	90%
x > € 1.500.000	1	1				
€ 750.000 < x < € 1.500.000	7	4	1	1		1
€ 300.000 < x < € 750.000	17	7	6	2	1	1
€ 75.000 < x < € 300.000	49	19	17	9	2	2
x < € 75.000	47	21	16	8	1	1
Geen financiële gevolgen	154	55	20	70	3	6
Totaal	275	107	60	90	7	11

Sociaal Domein

De totale waarde van alle geïnventariseerde risico's binnen het Sociaal Domein bedraagt circa € 5,8 mln. Uit de uitgevoerde simulatie blijkt, dat met een waarschijnlijkheid van 90% gesteld kan worden dat het weerstandvermogen voor het Sociaal Domein € 2.773.698 moet bedragen.

De vijf belangrijkste risico's binnen het Sociaal Domein zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 4. Top 5 risico's Sociaal Domein.

Risiconr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg
R928	Het aanpassen van het woonplaatsbeginsel (jeugdwet) in 2021 zal een heel groot financieel effect hebben. Het wegvallen van inkomsten en uitgaven zou per saldo neutraal moeten zijn, maar onduidelijk is of daadwerkelijk zo uitpakt.	We zetten ons via een lobby bij Den Haag in voor een overgangsregeling voor kinderen waarbij niet bekend is waar ze oorspronkelijk vandaan kwamen.	90%	max.€ 750.000
R725	Als gevolg van diverse ontwikkelingen binnen de WMO (een hogere zorgvraag, zorgzwaarte, hoger inkoopcontract hulpmiddelen en een verdere toename van de zorgvraag agv het abonnementstarief) bestaat de kans dat budgetten worden overschreden, waardoor er een tekort ontstaat.	Meer kostenbewustzijn bij beschikkers realiseren, meer innovatie en overleg met zorgaanbieders en huisartsen . Daarnaast wordt onderzoek gedaan naar fraude en niet effectief gebruik van zorgkosten.	90%	max.€ 750.000
R1022	Als gevolg van de CAO ontwikkelingen bij de aanbieders voor huishoudelijke hulp bestaat de kans dat we onze tarieven moeten verhogen waardoor we financieel te weinig budget hebben	Voor 2019 is met de aanbieders een overgangsjaar afgesproken. 2020 zullen er nieuwe afspraken moeten liggen.	90%	max.€ 500.000

Risiconr	Risico	Maatregelen	Kans	Financieel gevolg
R1024	Als gevolg van een toename van het aantal personen met dagbesteding bestaat de kans dat het budget hiervoor ontoereikend is.		90%	max.€ 400.000
R1021	Als gevolg van de rechtelijke uitspraak omtrent resultaatfinanciering bij de HH bestaat de kans dat de nieuw te kiezen oplossing duurder uitpakt en het budget daarvoor ontoereikend is.		90%	max.€ 300.000

Toelichting op tabel 4.

Het totale risicoprofiel van het Sociaal Domein is hoger dan de vorige inventarisatie bij de jaarrekening 2018. De omvang van alle risico's bedroeg destijds € 5,8 mln., terwijl dit bij deze begroting ruim € 6 mln. bedraagt. Het risicoprofiel blijft onveranderd hoog. De druk op de budgetten is zeer groot en het zal een flinke opgave worden om de kosten naar beneden te brengen.

De verdeling van de 43 geïnventariseerde risico's naar kans van optreden en financiële impact is weergegeven in tabel 5.

Tabel 5. Verdeling risico's per kanscategorie en financieel gevolg excl. Sociaal Domein						
Financieel	Kans	10%	30%	50%	70%	90%
x > € 1.500.000						
€ 750.000 < x < € 1.500.000						
€ 300.000 < x < € 750.000	6			2		4
€ 75.000 < x < € 300.000	13		4	2	2	5
x < € 75.000	3		3			
Geen financiële gevolgen	21	5	2	14		
Totaal	43	5	9	18	2	9

2.1.7 Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt bepaald door componenten uit de exploitatie (onvoorzien) en de reserve weerstandsvermogen. Deze middelen kunnen vrij worden ingezet om risico's in financiële zin af te dekken, waarbij de middelen uit de exploitatie conform bestaand beleid met factor 2,5 worden vermenigvuldigd.

Voor 2020 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit voor de reguliere risico's (excl. Sociaal Domein) € 6.662.975. In tabel 6 is dit nader gespecificeerd.

Tabel 6: Beschikbare weerstandscapaciteit excl. Sociaal Domein		
Omschrijving	Structureel	Incidenteel
Onvoorzien in exploitatie	€ 385.606	
Structureel (€ 385.606 x factor 2,5)		€ 964.017
Reserve weerstandsvermogen		€ 5.741.076
Totaal		€ 6.705.093

Het weerstandsvermogen is ten opzichte van de jaarrekening 2018 ruim € 1,6 mln. lager. De belangrijkste oorzaken voor de afname zijn:

- Harmonisatie peuteropvang (besluit 2e berap 2018) € 150.000
- Tekort jaarrekening en centrumplan (besluit resultaatbestemming jaarrekening 2018) € 614.000
- Toevoeging RIOZ (besluit resultaatbestemming jaarrekening 2018) € 696.000

De beschikbare weerstandscapaciteit voor het Sociaal Domein bestaat uit de reserve Sociaal Domein. Deze bedraagt ruim € 7,8 mln.

2.1.8 Beoordeling van het weerstandsvermogen

Om te bepalen of het huidige weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de benodigde weerstandscapaciteit (die uit de risicosimulatie voortvloeit) en de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van deze berekening vormt het weerstandsvermogen en wordt uitgedrukt in een ratio. Daarbij geldt: hoe hoger de ratio, hoe groter het vermogen om weerstand te bieden aan de financiële gevolgen van optredende risico's.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€} \quad 6.705.093}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€} \quad 4.914.908} = 1,36$$

Voor het Sociaal Domein komt de weerstandsratio uit op:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€} \quad 7.823.323}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€} \quad 2.773.698} = 2,82$$

Voor de beoordeling van de ratio wordt een norm gehanteerd (zie tabel 7) die is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) in samenwerking met de Universiteit Twente. Deze norm wordt landelijk veelal toegepast.

Tabel 7: Waardering ratio		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

Op basis van de landelijk gangbare normering krijgt de ratio exclusief Sociaal Domein de kwalificatie "Voldoende" en de ratio voor het Sociaal Domein "Uitstekend". Bij deze laatste moeten we wel opmerken dat deze berekend wordt volgens een momentopname en geen rekening houdt met toekomstige dotaties of onttrekkingen uit de betreffende reserves. We zien dat deze in korte termijn flink zal verslechteren door toekomstige onttrekkingen vanwege de verwachte tekorten in het Sociaal Domein.